

Nyugdíjazható a munkakedv?

Öregekkel ültem egy asztalnál a minap, a szépen berendezett szociális otthonban. Almaikról, vágáikról beszélgettünk. Képzeltük, hogy nem birtokolható tárgyak lebegtek az elérhetetlen messzeségekben, hanem valami egészen más, magasrendű emberi óhaj. „Legalább zacskókat ragasztanánk!” — mondta gyermekien őszinte arccal az otthon egyik fehér hajú lakója. „De hisz ma már sorozatban ontja magából a kész zacskókat a gép!” — vágta közbe legyintve a másik. „Nem baj az, attól még mi is megcsinálnánk a magunkét.”

Munkáról álmodnak a nyugdíjasok. S hogy ez mennyire természetes igényük, bizonyítják a pszichológusok is. Szegeden például rajzpályázatot hirdettek a szociális otthon 70-80 éves gondozottai részére. Aki gyerekkorában fogott utoljára színes ceruzát és ecsetet, és akinek ujjai a betűvető tollnak már nem engedelmeskednek, hozzálltak, hogy fiatalkori élményeiket, mai apró örömeiket képekben felidézze, s megörökítse. Hetekig tartott a készülődés, az alkotás láza, és az eredményhirdetés friss, élményszámba menő eseménye is sokáig témát adott az egyhangúan pergő napokban.

A cselekvés, a tett eredménye, s végül az elismerés — egész életünkben megújuló folyamat. Maga az élet. A szociális otthonok lakói általában elesett, magukra maradt öregek, állandó gondozásra, felügyeletre szoruló. De vajon fizikai erejükkel együtt elhagyta volna őket a munkakedv is? A tapasztalatok szerint nem. Igényelnék a megbízásokat, a feladatokat. Önmaguknak is szeretnék bizonyítani, tudnak még hasznosítani. Akár fonalgombolyítással, rongyvágással, hímzéssel, zacskóragasztással. És a társadalom meghallja-e öregei szavát? A vállalatoknak érdekük, hogy ne engedjék el nyugdíjba vonult dolgozójuk kezét. Nemcsak a közösséget összekovácsoló érzelmek késztetik erre, hanem az is, hogy nincs elegendő munkakész. Az élet-erős nyugdíjasok előtt nyitva állnak a vállalatok kapui. A szociális otthonok lakói

azonban nem tudnak ott dolgozni. Azt várják, hogy náluk kopogtassanak. És ez az, amire csak elvétve akad példa az országban. Többek között azért, mert jogszabályok nem tisztázták ennek lehetőségét.

A MOTESZ szociálrehabilitációs szövetség közgazdasági és jogi szakcsoportja — a szegedi városi tanács egészségügyi osztályával — konferenciát rendezett, amelynek éppen ez volt a témája. Az új, készülő jogszabálytervezetbe számos új tapasztalatra tettek szert a szakemberek.

A jelenleg érvényben levő jogszabály igen felszínesen foglalkozik az intézetben gondozott idős ember munkakapacitásának lehetőségeivel. Nyit egy kiskaput: általában akkor létesíthet munkaviszonyt, ha nyugdíj jogosultsághoz viszonylag rövid ideig kell még dolgoznia. A majdani új jogszabálynak az lenne a célja, hogy szélesebbre tárja ezt a kaput, minden gondozott egészségi állapotának, korának megfelelően hasznos munkát végezhesen, ha ez szándékában áll.

A hogyanra, a fizetés módjára, elosztására még nincs kidolgozott álláspont. Keresik azokat az eszközöket is, amelyekkel munkára lehetne ösztönözni — saját egészségük, közérzetük érdekében — a céltalanságba beleeszközött, magukat elhagyott koros embereket. A munkáltató is jól járna: okosabban tudna gazdálkodni üres kézzel maradt dolgozóival.

A Baranya megyei jó példával szolgál. A szociális otthon szerződést kötött egy vállalattal. A munkabért takarékbetétkönyvbe rakják. A tiszta jövedelem 40 százalékát közösségi célokra fordítják, a fennmaradót részt a dolgozó gondozottak egyéni jutalmazására. Méghozzá úgy, hogy ösztönözzék is ezzel: az igyekezetet, a szorgalmat, a jó minőségű munkát „díjazzák”. Ez a módszer tulajdonképpen nem új, jogszabály alól rá lehetőséget, de csak a napközi otthonok részére. Az egészségügyi integráció azonban elmosza a határokat az intézmények között, ezért is szükséges, hogy

a jogi előírások is alkalmazkodjanak a valósághoz.

Kérdés azonban, hogy az öregek szándéka, az új paragrafus elegendő lesz-e a sikerhez. A tapasztalat szerint ugyanis a vállalatok húzódoznak attól, hogy szerződést kössenek a szociális gondozottakkal. Alkalmi egyezségeket ugyan mer kötni egyik-másik, hosszabb ideig azonban nincs bátorsága az öregekre is bízni magát. S a szociális otthonok vajon tudnának-e ilyen kötelezettségeket vállalni? Hiszen sok időt, energiát emészt föl a gondozottak munkaviszonyával kapcsolatos számos teendő.

Egyelőre tehát töprengenek a szociálpolitika, a pszichológia, a jog és a közgazdaságtan szakemberei. A sok megválaszolatlan kérdés között annyi azonban bizonyos, hogy szándékaik megegyeznek az idős emberek érdekeivel. Merthogy munkakedvük nem ment nyugdíjba, amikor gépüket, asztalukat átadták a fiatalabbaknak.

Chikán Ágnes

Befejeződött a rákkutatók tanácskozása

A magyar rákkutatás eddig elért számottevő eredményeinek elismerése volt az a döntés, amellyel az Európai Ráktársaság — az EACR — 1972 után immár másodszor bízta meg hazánkat az európai rákkutató társaságok és intézetek tanácskozási megrendezésével — mondotta dr. Gyenes György professzor, a Magyar Onkológusok Társaságának főtákarasomban, a háromnapos tanácskozás befejezése után adott nyilatkozatában, az MTI munkatársának.

A rákkutató tanácskozás elméleti szekciójának előadásai a daganatos sejtburjánzás biológiai sajátosságaival és a daganatkutatásban használt új kísérleti módszerek bemutatásával foglalkoztak. Elsősorban az állatokra átültetett emberi daganatokkal végzett kísérletek eredményeit kellett érdeklődni. Ezek ugyanis az állatokon növekedve is

Gyümölcs-kutatás

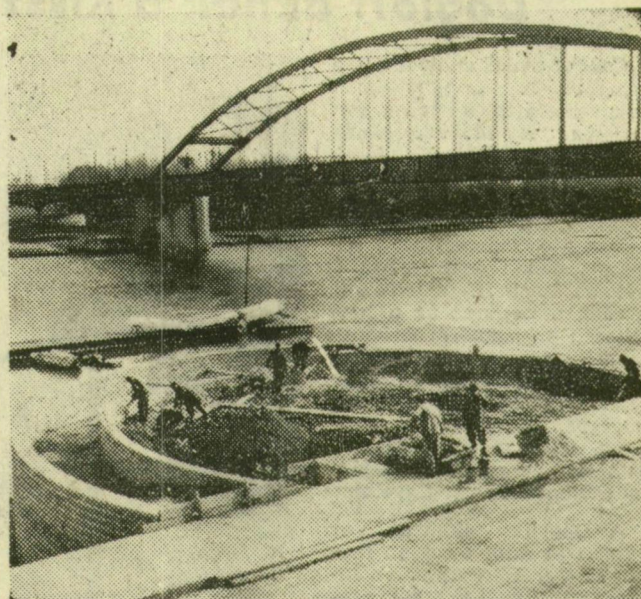
Több mint ezer szőlő- és gyümölcsféle termőképeségét, felhasználhatóságát tanulmányozták a szakemberek az országos mezőgazdasági fajtakísérleti intézet helvéciai állomásán. A már fajtaelismerteknél is jobb tulajdonságokkal rendelkezők közül jelölik ki a nagyüzemi és kísérleti szaporításra alkalmasokat.

Almából 200 változat található a bemutatókertben. Az újonnan szelektált, nemesített téli almák iz- és zamatanyagban gazdagabbak, a starkingok és a jonatánok virossabbra színeződnek. 20-féle körtét, több száz csonthejas gyümölcsöt — köztük új szilva-, kaiszi-, meggy- és cseresznyefajtákat — tartanak nyilván.

Szilvából választékbővítésre ajánlják a korai érésű, tetszetős gyümölcsű tuleu timpuriu fajtát. Kaisziból egy korai és egy késő érésű hibrid érdemelte ki az elszaporítást. Az új meggyfajták közül az egyik legígéretesebb az öntermékenyülő újfajta fűrtös.

Az állomás szőlőgyűjteményében a legújabb nemesítésű hazai csemege- és borsósló hibridekkel együtt 200 fajta szerepel.

Az újjászülető vízbástya

Betonozzák a belső padlót és a téglafalak között

Tégla virít szürke betonmezőben a Tisza-part Kulturális alatti szakaszán. A szegedi vár egykori vízbástyájának alapjára hasonló építményt emelnek az Alkotmányügyi Igazgatóság dolgozói. A régészek irányításával már korábban feltárták a területet, s ezért nem valószínű, hogy a folyó iszapja értékes leleteket rejt ezen a helyen. A mostani építkezés célja, hogy a város egyik legrégibb műemlékét megőrizze és esztétikusan beillesztse a jelenlegi partfalba. Ha a Tisza vízállása alacsony, a bástya maradványai jól látszanak. Az új 610 centiméterrel és magasabbra a nullavízszintnél és 50 centiméterrel emelkedik az alsó part járdaszintje fölé. Vastagsága 250 centiméter lesz, a külső és belső téglafal közé 2 méter széles betonréteget öntenek az építők. A belső padló szint ugyancsak betonból készül.

Az 1879-es nagy árvíz utáni támfal építés közben volt a vízbástya, ezért a Tisza nullás vízszintjéről mért 400–450 centiméteres magasságig lerombolták. Az akkori alsó támfal ugyanis 6 méterre emelkedett ki. A folyó évtizedekig rakta hordalékát a falakonak és a szegedieknek egykivülre és belülre, végül aránt, hosszú részü alakult ki,

szemben a folyás irányával. Ezt az 1970-es évek elején az új partfal építését megelőzően gépekkel kellett kikotorni. Ekkor került újból napvilágra a rondella. Rátaáltak, pedig voltaképpen el sem vették, hiszen a vár történetének ismerői azelőtt is tudták róla.

Az első terv szerint kövekből építették volna a mostani mellvédet. Aztán mégis a téglával döntöttek, mert az inkább emlegette a régi bástya építőanyagára, és jobban felkelti a műemléki hangulatot. Az újjászülető vízbástya fala nyai jól látszanak. Az új 610 centiméterrel és magasabbra a nullavízszintnél és 50 centiméterrel emelkedik az alsó part járdaszintje fölé. Vastagsága 250 centiméter lesz, a külső és belső téglafal közé 2 méter széles betonréteget öntenek az építők. A belső padló szint ugyancsak betonból készül.

J. E.

épületek, a szovjet berendezésekkel létesített gázüzemek. Az elmúlt másfél évtized intenzív munkája eredményeként ma már megyénkben hozzájárulunk hazánk közlekedésének 72 és földgáztermelésének 59 százalékát. Számos létesítmény látható a föld felett, s amint nézi őket az ember, képelemben a mélyet járja, a föld alatti világot kutatja. Azt a rendszert, amely acélcsővel juttatja el az olajat, a földgázt a feldolgozóüzemekhez, a fogyasztókhoz. Amely révén, ha nem is közvetlenül, de közvetve, valójában erősödik a gazdasági kapcsolat olyan formája is, hogy találkozik ez a vezetékrendszer a Szovjetunióból érkező Barátság és Béke közlekedéssel.

Eddigi eredményeink jelentős bázist jelentenek, s megteremtik az alapját annak, hogy ma már nem az ipar mennyiségi fejlesztése áll munkánk előterében, hanem a termelés minőségének, hatékonyságának javítása. E törekvések jegyében valósítottuk meg az elmúlt években a könyv- és élelmiszeripar rekonstrukcióját, korszerűsítettük a termékek minőségét.

A mi vidékünk, elsősorban megyénk székhelyét, Szegedet — hasonlóan, mint Odesszát — a napfény városaként jellemzik. Megyénk természetes adottságai, a napsütéses órák magas száma, a Tisza, a Maros és a Körös folyók jelenléte, a kedvező talajszervezet jó alapot nyújtanak a mezőgazdasági termelés fejlesztéséhez, az intenzív kultúrát meghonosításához. A mezőgazdasági művelés alatt álló terület ma meghaladja Csongrád megyében a 350 000 hektárt. Ez az ágazat foglalkoztatja az aktív keresők 30 százalékát. Termelési eredményeink kedvezőek, gyorsan emelkedtek, mióta az ágazaton belül nagyobb szerepet kapnak az úgynevezett iparszerű mezőgazdasági termelési rendszerek. Például őszi búzából 1978-ban gazdaságaink hektáronként 40 mászás átlagtermést értek el, tavaly kukoricából 47,9 másza, cukorrépából közel 370 másza, burgonyából pedig 132 másza volt a termésátlag, s az előrejelzés szerint az idén is ehhez hasonló, vagy magasabb termésátlagokat várunk.

Mind a növénytermesztésben, mind az állattenyésztésben a nagyüzemi gazdálkodás eredményei a meghatározóak. Számunkra ezek a gazdaságok az elsődlegesek, de figyelmet fordítunk a közel 80 ezer háztáji és kisegítő gazdaság fejlesztésére is. A megye lakosságának ellátása szempontjából

ugyanis ezek termelése is jelentős, hiszen a nagy kézi munka igényű ágazatok esetében részesedésük igen magas. Például a gyümölcsfélék termelésében közel 70 százalék, a zöldségfélék előállításában 50 százalék. De figyelemre méltó a szerepük a hústermelésben, a sertés-, baromfitermesztésben, s a tejtermelésben is.

Ezért segítjük őket géppel, alapanyagokkal, s a szövetkezeti gazdaságok közreműködésével felvásároljuk és értékesítjük termékeiket.

A fejlődés, a termelés eredményeihez hasonlóan találhatunk az ország minden megyéjében. De hasonlóak a Csongrád megyeiéket abban is, az ország más vidékein lakókhöz, hogy a városokban, a falvakban egyik generáció a másik nyomába lép, ahogy a nagyapák, a fiak és az unokák nemzedéke a munka, az építés „térképévé” változtatja a tájat. Változik e táj, s benne megyénk öt városa. Nemcsak a kommunális ellátottság szintjét tudtuk emelni, sikerült kedvezően alakítani esztétikai megjelenésüket is. A formálódó, rendezett község- és humánus városképek megőrzésére és továbbfejlesztésére irányuló munkánk eredményei nem feledtetik, hogy még ma is egyik legnagyobb társadalmi gondunk a lakáskérdés. Ötödik ötéves tervünk időszakában terveink szerint 25 ezer lakást építünk, átlagosan 53 négyzetméter alapterülettel. A megye 460 ezer fő népességéhez mérten ez jó arány. Ennek ellenére még mindig sokat kell várakozniuk a jogos lakásigénynek jelentkezőknek, hogy megfelelő otthonhoz jussanak. Ezek száma sem kevés, közel 14-15 ezer.

Csongrád megye székhelye, Szeged, az ország egyik legfontosabb tudományos, kulturális és művészeti központja. A közoktatás minden fokozata megtalálható szűkebb hazánkban, hiszen 40 intézetben folyik középfokú oktatás. Két egyetemen, négy főiskolán felsőfokú képzés. Az elmúlt 10 esztendő alatt 13 százalékról 22 százalékra emelkedett a szellemi dolgozók aránya, s a megye népességének 17 százaléka, vagyis 80 ezer ember vesz részt különböző oktatási formák igénybevételeivel a tanulásban. A kutatóintézetekben, egyetemi tanszéken, klinikákon eredményes, tudományos tevékenység folyik. Ezeknek az intézményeknek kiegészítő hatása messze túlterjed nemcsak a megye, hanem az ország határain is. S Odesszában is, a testvéri kapcsolatok eredményeként is, jól ismertek tudományos körökben.

Az elmúlt évtizedben jelentősen fejlődött a közművelődés és bontakozott ki az alkotóművészi tevékenység. Megyénkben élnek az irodalmi, a zenei élet. Több országos terjesztésű folyóiratot jelentetünk meg. Hazánkban az egyik legrangosabb nyári színházművészeti esemény a Szegedi Szabadtéri Játékok, amely a magyar és a nemzetközi színházkultúra, különösen az opera és a balett széles tárházából meríti produkcióit. Nagy öröm számunkra, hogy két évtized alatt 10 szovjet együttes lépett fel szabadtéri színpadunkon, köztük a Moszkvai Nagyszínház, a kijevi, a tbiliszi, a rigai, a novoszibirszki, a minszki balettyüttesek, valamint a Mojszejev-, az ukrán és a grúz állami együttesek. A 32 előadásban 160 ezer néző tekintette meg a szovjet művészek egyszerű élményt nyújtó produkcióit.

Sokat láthattak a megváltozó életből a Csongrád megyébe látogató Odessza megyei küldötségek, a hivatalos delegációk, a turistacsoportok tagjai. Szovjet barátaink azonban érzékelhették, láthatták gondjainkat is.

Aligha lehet egy rövid írás keretében pontosan és részletesen érzékeltetni Csongrád megye fejlődésének tényeit és vázolni gondjait. Nem lehet a beszámoló teljes, hiszen ez a fejlődés nem ért véget, a változás folyamatos. Amint a testvéri kapcsolatok előtt szép távlatok állnak, úgy a fejlett szocialista társadalmat építő Magyarországon az általános előrehaladás, a fejlődés eredményei a távlati tervekben szerepelnek. A ma, a jelen és természetesen a emberek munkája a biztosítéka annak, hogy terveink megvalósulnak. A tanácsok fontos részét képezik a feladatok megvalósításának.

Az elmúlt évben, amikor az Odessza megyei barátsági hetet rendeztük Szegeden, dolgozónk még jobban megismerhették a Szovjetuniót, a testvérmegye életét. Most, viszont elvándoroltak a maguk építő-, termelőmunkájának eredményeit bemutató kiállításokat és képviselőiket Odesszába. Szeretnénk, ha Csongrád megye bemutatkozása tovább erősítené és mélyítené azt a barátságot, amely több mint három évtizedes múltja során kiállt minden megpróbáltatást, és ma is legfőbb biztosítéka zavartalan alkotó munkánk, országépítő tevékenységünknek.

Dr. Perjesi László,
a Csongrád megyei Tanács elnöke